

2. Козаченко О. В. Кримінально-правові заходи: культуро-антропологічний вимір: монографія / О. В. Козаченко. – Миколаїв: Іліон, 2011. – 504 с.
3. Кримінальний кодекс України 2001 року: станом на 5 січня 2017 року (офіційний текст) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до кодексу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
4. Кримінальний кодекс УРСР 1927 року: офіційний текст станом на 1 листопада 1949 року. – К.: Державне видавництво політичної літератури УРСР, 1950. – 167 с.
5. Кримінальний кодекс УРСР 1960 року: офіційний текст станом на 1 квітня 1961 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KD0006.html.
6. Руська правда / [підгот. С. Юшков]. – Київ: Видавництво української академії наук, 1935. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://izbornyky.org.ua/yushkov/yy04.htm>.
7. Музиченко П. П. Статути Великого князівства Литовського – видатна пам'ятка права слов'янських народів / П. П. Музиченко // Актуальні проблеми держави і права. – 2009. – Вип. 49. – С. 7–14.
8. Остапенко Т. О. »Права, за якими судиться малоросійський народ» 1743 р. – важливий етап систематизації права України-Гетьманщини XVIII ст. / Т. О. Остапенко // Актуальні проблеми політики. – 2014. – Вип. 51. – С. 440–446.
9. Права, за якими судиться малоросійський народ 1743 / Упорядник та автор нарису К. А. Вислобоков; за ред. Ю. С. Шемшученка. – К., 1997. – 547 с.
10. Свод законов Российской империи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.runivers.ru/upload/iblock/c02/15.pdf>.
11. Статути Великого князівства Литовського: у 3-х т. / за ред. С. Ківалова, П. Музиченка, А. Панькова. – Том III: Статут Великого князівства Литовського 1588 року. – Одеса: Юридична література, 2004. – Книга 2. – 567 с.
12. Церковний устав Володимира [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sedmitza.ru/text/443883.html>.

УДК 340.134

ТКАЛЯ Олена
ДОГАРЄВА Юлія

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОТВОРЧОГО ПРОЦЕСУ

Дослідження сучасного стану законотворчості в Україні, а саме такої його важливої складової як планування цього процесу дозволило виявити певні проблеми в цій сфері. На жаль, сьогодні є підстави констатувати, що вітчизняна законотворчість не носить достатнього характеру системності, послідовності, планомірності та перспективності, не має чіткої та стабільної спрямованості на стимулювання прогресивного суспільного розвитку, а також консолідації зусиль органів державної влади у процесі підготовки законопроектів, що, в свою чергу, впливає на процедуру їх прийняття та якість. Існування цих проблем значною мірою зумовлює недосконалість та недостатню ефективність законотворчого процесу, а, отже, як наслідок, неналежну якість системи чинного законо-

давства. Все це обумовило актуальність даної тематики. Планування законотворчості, це законодавчо врегульована скоординована діяльність державних органів щодо комплексного планування законодавчої діяльності парламенту та всієї законопроектної діяльності з метою створення та розвитку якісного законодавства.

Окремим проблемам планування законотворчості присвячені праці зарубіжних та вітчизняних вчених, таких як О. А. Гаврилова, В. В. Дудченко, В. В. Завальнюк, І. В. Котелевської, А. С. Піголкіна, С. В. Поленіної, О. Л. Копиленка, О. Г. Макаренко, Ю. М. Оборотов, Ю. О. Тихомирова, М. П. Федоріна тощо.

Особливого загострення проблеми планування набувають при зростанні темпів законотворчості і, як наслідок, значному збільшенні кількості законопроектів, які подаються на розгляд парламенту. В таких умовах планування має забезпечувати усунення таких недоліків законотворчого процесу як безсистемність, хаотичність, неналежний рівень наукового та експертного забезпечення процесу, недостатню спрямованість на вирішення пріоритетних довгострокових завдань держави і суспільства, «перевантаження» законодавчого процесу законопроектами, що мають вузький предмет регулювання та незначне соціальне значення, і захищають корпоративні інтереси. Отже, належне планування покликано систематизувати законодавчий процес, підвищити його ефективність, зосередити увагу на найбільш значимих та пріоритетних законопроектах.

Найбільш загальною проблемою, на думку М. І. Єрофєєва, «є неналежна скоординованість діяльності суб'єктів права законодавчої ініціативи щодо планування своєї законопроектної діяльності та невідповідність цих планів програмі законодавчої діяльності парламенту» [4, с. 56].

Планування законопроектної діяльності доцільно визначити як комплексну координацію діяльності суб'єктів законотворення з розробки проектів законодавчих актів. При цьому така скоординованість має відповідати стратегічній програмі розвитку законодавства. Проблемні аспекти планування законотворчості безпосередньо виявляються при проведенні аналізу положень нормативно-правових актів, що регулюють різноманітні питання пов'язані із цією складовою законотворчості. Розподіл повноважень вищих органів державної влади по підготовці законів та їх прийняттю, що заснований на конституційному принципі розподілу влади, не є абсолютним, він передбачає тісну взаємодію і співробітництво різних гілок влади у законопроектній і законотворчій діяльності в межах їх компетенції.

Що стосується законодавчої діяльності, то її планування відноситься до повноважень парламенту і пов'язане із здійсненням його найважливішої функції – законодавчої, яка полягає у встановленні розгляду

законопроекту в парламенті у визначені строки та виходячи з певних пріоритетів. Натомість, діяльність парламенту щодо планування розгляду та прийняття законів за існуючих обставин перетворюється на формування поточних планів, що складаються більшою мірою із зведення зареєстрованих законодавчих ініціатив, замість підготовки середньострокових та перспективних планів законодавчої діяльності [3, с. 71].

Відповідно до Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 р. (поточна редакція від 05.01.2017 р.) здійснюється планування роботи у комітетах, формується порядок денний на кожну сесію, на місяць та пленарний тиждень, а також на кожен день пленарного тижня, які готуються Апаратом за поданням комітетів, тимчасових спеціальних та тимчасових слідчих комісій з урахуванням пропозицій депутатських фракцій відповідно до затвердженого Порядку денного сесії Верховної Ради України, що є поточним плануванням [1].

При цьому слід зазначити, що детально правові, економічні та організаційні засади формування цілісної системи прогностичних і програмних документів економічного і соціального розвитку України, на основі яких мають розроблятися законопроекти, встановлюються Законом України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23.03.2000 р. (редакція від 02.02.2012 р.) [2].

Закон надає детальну характеристику прогностичних документів, які у подальшому мають стати основою планування законопроектної діяльності, визначає повноваження учасників державного прогнозування. Але на практиці планування на перспективу, короткострокову (1–2 роки) чи довгострокову (5 років), на час каденції парламенту, яке б враховувало програмно-цільовий підхід, сьогодні практично відсутнє.

Отже, планування законодавчої діяльності Верховної Ради відбувається лише в межах формування порядку денного засідань парламенту.

Неналежна законодавча визначеність перспективного планування законодавчої діяльності призводить до існування показових фактів, коли парламент розглядав велику кількість законопроектів з вузьким предметом регулювання, незначною соціальною значимістю, або такі, що відображали вузько корпоративні та відомчі інтереси. Більшу частину законопроектів, що вносилися на парламентський розгляд, складали зміни до чинних законів. Закони, що мали спільну концепцію, приймалися ізольовано, оскільки практично була відсутня пакетність розробки законопроектів та прийняття законів.

Ключову роль у плануванні законотворчості та забезпеченні системного підходу у цьому сенсі мають відігравати спеціальні установи, які б здійснювали таку роботу на високому фаховому рівні. До складу таких установ мають також обов'язково входити науковці, або ж останні по-

винні залучатися до відповідної роботи. Це визначається тим, що планування законотворчої діяльності, яке має імперативний характер та породжує певні права та обов'язки для суб'єктів законодавчого процесу, повинно ґрунтуватися на результатах проведення комплексних науково-практичних досліджень. У зв'язку з цим, необхідність конструктивної взаємодії між основними суб'єктами формування і реалізації державної правової політики у сфері законодавства та науковими установами виступає на передній план [3, с. 74].

Окремою проблемою діяльності щодо планування законотворчості є недостатня реалізація принципу відкритості та доступності в цій сфері. Отже, одним із напрямів вдосконалення планування має стати повноцінна реалізація принципу демократизації планування, тобто забезпечення участі суб'єктів законотворчості, що не є суб'єктами права законодавчої ініціативи (громадян, громадських об'єднань, наукових установ тощо) на всіх стадіях планового циклу.

Таким чином, підвищення стратегічної спрямованості законотворчості має стати основою вирішення завдання щодо її вдосконалення. Це передбачає застосування програмно-цільового підходу у законотворчості.

Натомість, слід констатувати, що на сьогодні в Україні відсутні загальнодержавні програми розвитку законодавства, що б конкретизувалися у різнотермінових планах законопроектних робіт окремих органів державної влади, а також спільних (комплексних) планів законопроектних робіт органів законодавчої та виконавчої влади, та були основою для їх складання.

Результати дослідження доводять, що висвітлені проблеми обумовлюються відсутністю чіткого нормативно-правового регулювання питань планування законотворення, а в тому числі, відсутністю закону про нормативно-правові акти – одного із найбільш актуальних і життєво важливих регуляторів для нормального розвитку законотворчості в країні. Також, нормативно мають бути визначені: порядок складання і затвердження планів, їх структура, процедура внесення до них змін, термін подання проектів планів до головного органу, оптимальний термін, на який плани мають бути розраховані тощо.

Отже, очевидно є точка зору, що планування не має обмежуватися поточним рівнем, повинні вирішуватися завдання забезпечення його стратегічності. Перспективний характер планів законотворчої діяльності повинен ґрунтуватися на прогнозуванні розвитку законодавства, створенні комплексних та концептуальних програм такого розвитку, науково обґрунтованому виборі пріоритетних напрямків вдосконалення законодавства, науковому аналізу необхідності законодавчого регулювання суспільних відносин, моніторингу результатів застосування чинного законодавства для визначення його ефективності.

Література:

1. Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 14–17. – ст. 133.
2. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23.03.2000 р. № 1602-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 2. – ст. 195.
3. Богачова О. В. Окремі проблемні аспекти планування вітчизняної законотворчості / О. В. Богачова // Форум права. – 2012. – № 2. – С. 71–76.
4. Законодавство України та міжнародне право (проблеми гармонізації): Збірник наукових праць. Вип. 4 / Ред. колегія: В. Ф. Опришко (голова), М. Ф. Верменчук, М. І. Єрофєєв та ін. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2008. – 297 с.

УДК 343.23:623.4

ЄВДОКИМЕНКО Євгеній

ЗБРОЯ ЯК ПРЕДМЕТ ЗЛОЧИНУ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

У світовій історії зброя як об'єкт, предмет та знаряддя вчинення злочину почала фігурувати з давніх часів. Наприклад, у римському праві, до військових злочинів відносили продаж та умисне пошкодження або знищення військовим зброї, поранення чи вбивство товариша по службі. Також, серед злочинів проти власності виділялися злочини, які пов'язані з пограбуванням зі зброєю в руках, крадіжкою зброї, присвоєння зброї тощо [8, с. 58].

В «Руській Правді» багато говориться про крадіжку – татьбу, тобто таємне викрадення чужого майна. Згідно зі ст. 13 «Руської Правди» передбачалися штрафи за крадіжку коней, зброї, одягу. Тому вже в часи Київської Русі зброя виступала предметом крадіжок.

Одним із видів майнового злочину було знищення й пошкодження чужого майна, списа, щита, одягу, бортні (ст. 32), привласнення знайдених коней, зброї, одягу (ст. 34) [3, с. 67]. Тобто у таких складах як знищення, пошкодження й привласнення майна також вказувався конкретний предмет, зокрема і зброя.

У Литовських статутах види злочинів поділялися залежно від об'єктів злочинного посягання та способу порушення справ у суді. Із даної класифікації злочинів також можна виділити і такі, в яких зброя була об'єктом, до них слід віднести: з військових злочинів – продаж і вивіз до ворожих країн зброї, заліза, кіс, ножів, стріл тощо і під час війни, і в мирний час. Ці злочини регламентовані розділом другим, який має назву «Про оборону земську»; з майнових злочинів – викрадення чи привласнення зброї, псування зброї тощо [1, с. 834]. Тобто у Литовських статутах